

บันทึก

เรื่อง หรือหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีล้มละลาย

กระทรวงการคลัง ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๕๒๖.๖/๓๔๑๔๐ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า กรมสารบรรณทหารบกขอให้ กระทรวงการคลังพิจารณากรณี เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๑ ศาลจังหวัดพิษณุโลกมีคำพิพากษา คดีหมายเลขแดงที่ ๑๑๐๖/๒๕๓๑ ให้พันตรีชาติร์ สังข์พิชัย จำเลยที่ ๑ (ยศพันตรีในขณะนั้น) พันตรีพลบ มนต์ดี จำเลยที่ ๒ ร้อยโทประดิษฐ์ แก้วมาก จำเลยที่ ๓ สิบเอกพงษ์พัฒน์ รัตนธรรม จำเลยที่ ๔ และสิบเอกปราโมทย์ ฮวบดี จำเลยที่ ๕ ร่วมกันชำระเงินจำนวน ๑,๖๗๙,๓๗๗ บาท พร้อมดอกเบี้ยและค่าฤชาธรรมเนียมให้แก่กองทัพบก เนื่องจากจำเลยที่ ๑ ถึง ๓ และจำเลยที่ ๕ กระทำการโดยประมาทเลินเล่อ ส่วนจำเลยที่ ๔ กระทำโดยจงใจและประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเป็นเหตุให้ทรัพย์สินในคลังสิ่งอุปกรณ์ ๒ ถึง ๔ ของกองบัญชาการช่วยรบที่ ๓ สูญหายไป กองทัพบกได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่สืบหาหลักทรัพย์เพื่อบังคับคดีมาโดยตลอดได้เงินจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดไว้จำนวนหนึ่ง แต่ไม่ปรากฏทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดพิษณุโลกได้ อนึ่ง ในระหว่างที่กองทัพบกดำเนินการสืบหาหลักทรัพย์ของพันโทชาติร์สังข์พิชัย กับพวก ได้มีข้อเท็จจริงว่าศาลจังหวัดพิษณุโลกได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดพันโทชาติร์ สังข์พิชัย ในคดีล้มละลาย หมายเลขแดงที่ ล.๒๖/๒๕๔๐ ระหว่างการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย โจทก์ และพันโทชาติร์ สังข์พิชัย จำเลย ซึ่งทางกองทัพบกได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามกฎหมายแล้ว สำหรับสิบเอกปราโมทย์ ฮวบดี ได้เสียชีวิตแล้วเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๗ โดยไม่ปรากฏทรัพย์สินที่จะบังคับคดีได้ อีกทั้งไม่มีผู้ใดร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกแต่ประการใด กองทัพบกโดยกรมสารบรรณทหารบกพิจารณาแล้วเห็นว่า มูลหนี้ตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดพิษณุโลกเข้าหลักเกณฑ์ที่จะส่งฟ้องเป็นคดีล้มละลายตามมาตรา ๗ มาตรา ๘ (๕) (๙) และมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ แต่เนื่องจากได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ ข้อ ๒๗ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การฟ้องคดี ล้มละลายขึ้นใหม่ จึงขอทราบหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. กองทัพบกจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีล้มละลายคดีนี้ (มูลหนี้ตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นคำพิพากษาถึงที่สุดมีขึ้นก่อนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ใช้บังคับ) ได้หรือไม่ และการส่งฟ้องคดีล้มละลายดังกล่าวจะต้องใช้หลักเกณฑ์ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ข้อ ๒๗ หรือหลักเกณฑ์อื่นใดในการพิจารณา

๒. หลักเกณฑ์หรือข้อเท็จจริงอย่างใดที่ถือว่า การไม่ชำระหนี้ได้นั้นเกิดจากการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่กระทำการใด ๆ อันเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเพื่อให้หน่วยงานของรัฐไม่ได้รับชำระหนี้จนครบถ้วน

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่จะพิจารณาว่าบุคคลที่อยู่ในข่ายต้องถูกฟ้องคดีล้มละลายทั้ง ๓ ราย ได้รับความคุ้มครองโดยไม่ถูกดำเนินคดีล้มละลายตามข้อ ๒๗ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ หรือไม่นั้น ยังไม่เคยมีการวางแนวทางวินิจฉัยไว้โดยชัดแจ้ง ดังนั้น จึงเห็นควรให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งเป็นผู้ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ พิจารณาข้อหาหรือดังกล่าวต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะพิเศษ) ได้พิจารณาข้อหาหรือและได้ฟังคำชี้แจงของผู้แทนกองทัพบก (กรมสารบรรณทหารบก) และผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) แล้วเห็นว่า

๑. กรณีตามประเด็นข้อ ๑ เมื่อศาลจังหวัดพิษณุโลกได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำเลยทั้งห้าร่วมกันชำระเงินจำนวน ๑,๖๗๙,๓๗๗ บาท พร้อมดอกเบี้ยและค่าฤชาธรรมเนียมให้แก่กองทัพบก กองทัพบกก็ชอบที่จะร้องขอให้มีการบังคับแก่จำเลยทั้งห้าภายในสิบปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษามาตรา ๒๗๑^๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับปัญหาที่ว่ากองทัพบกจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีล้มละลายแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดพิษณุโลกได้หรือไม่ และจะต้องปฏิบัติตามข้อ ๒๗^๒ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ หรือไม่นั้น เห็นว่า แม้มูลหนี้ตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดพิษณุโลกจะเกิดขึ้นก่อนเวลาที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ ใช้บังคับ แต่ปรากฏว่า กองทัพบกไม่สามารถบังคับได้ครบถ้วนตามคำพิพากษาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งก็ไม่ได้มีการดำเนินคดีล้มละลายซึ่งจะต้องปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงการคลังด่วนที่สุด ที่ กก ๐๕๒๖.๖/ว ๑๐๑ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๙ แต่ประการใดจนกระทั่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ มีผลใช้บังคับ จึงต้องนำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ข้อ ๒๗^๓ มาใช้บังคับ

^๑ มาตรา ๒๗๑ ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ได้ภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

^๒ ข้อ ๒๗ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแม้ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายพิจารณาผ่อนผันตามความเหมาะสมตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนดและต้องไม่ดำเนินคดีล้มละลายแก่ผู้นั้นแต่ถ้าการที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้นั้นเกิดจากการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่กระทำการใด ๆ อันเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเพื่อให้หน่วยงานของรัฐไม่ได้รับชำระหนี้ครบถ้วน ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีล้มละลาย

^๓ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)

ส่วนกรณีที่หาหรือว่าจะดำเนินคดีล้มละลายกับจำเลยที่ ๑ ถึงจำเลยที่ ๔ ได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า ข้อ ๒๗^๔ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ วางหลักเกณฑ์ว่าการดำเนินคดีล้มละลาย แก่เจ้าหนี้ที่จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขที่ว่าเจ้าหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้เกิดจากการ ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงของเจ้าหนี้ที่ผู้นั้น หรือเจ้าหนี้ที่กระทำการใด ๆ อันเป็นการประพฤติ ชั่วอย่างร้ายแรงเพื่อให้หน่วยงานของรัฐไม่ได้รับชำระหนี้ครบถ้วน หน่วยงานของรัฐจึงจะฟ้อง ล้มละลายได้

ฉะนั้น กรณีที่หาหรือมาเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยที่ ๑ ถึงจำเลยที่ ๔ ยังคงรับ ราชการอยู่หากไม่ปรากฏว่าการไม่สามารถชำระหนี้ของจำเลยทั้งสี่เกิดจากการประพฤติชั่วอย่าง ร้ายแรงหรือเกิดจากการกระทำใด ๆ อันเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ ไม่ได้รับชำระหนี้ครบถ้วน กองทัพบกก็ไม่อาจที่จะดำเนินคดีล้มละลายกับจำเลยทั้งสี่ได้

๒. กรณีตามประเด็นข้อ ๒ ที่หาหรือว่า กรณีใดบ้างที่จะถือว่าเป็นการประพฤติชั่ว อย่างร้ายแรงนั้นต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป เช่น การไม่สามารถชำระหนี้ได้นั้นเกิด จากการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง อาจปรับได้กับกรณีที่เจ้าหนี้ที่ผู้นั้นหมกมุ่นในอบายมุขจนไม่มี ทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ได้ ส่วนกรณีที่ถือว่าการกระทำใดเป็นการประพฤติชั่วอย่าง ร้ายแรงเพื่อให้หน่วยงานของรัฐไม่ได้รับชำระหนี้ครบถ้วนนั้น ก็ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็น กรณี ๆ ไปเช่นเดียวกัน เช่น เจ้าหนี้ที่ผู้นั้นได้ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนทรัพย์สินไปให้แก่ผู้อื่น หรือแกล้งให้ตนเองเป็นหนี้จำนวนใดอันไม่เป็นจำนวนจริง

(ลงชื่อ) อัคราทร จุฬารัตน

(นายอัคราทร จุฬารัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)